COLOCVIU STRATEGIC

UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE APĂRARE „CAROL I”
CENTRUL DE STUDII STRATEGICE DE APĂRARE ŞI SECURITATE

Nr. 1
2010

„DELIBERATE FORCE” – ACȚIUNEA FORȚELOR AERIENE ALE NATO ÎN BOSNIA-HERȚEGOVINA, 30.08 – 20.09.1995

Vasile STANCIU

CONCLUZII:

- ***În primele ore ale dimineții zilei de 30 august 1995, aeronavele NATO au lansat o serie de lovituri de precizie împotriva unor ținte selectate în teritoriul deținut de sârbi în Bosnia-Herțegovina.***
- ***Aceste lovituri anunțau începutul Operației Deliberate Force, prima campanie aeriană a NATO, care a durat două săptămâni şi jumătate, a dezorganizat comunicațiile sârbilor bosniaci şi a pus capăt dezbaterilor care dominau discuțiile, în acel moment, în interiorul Alianței privind rolul NATO în perioada care a urmat Războiului Rece.***
- ***Deşi Operația Deliberate Force a fost extrem de controversată în acel moment, după aproape un deceniu şi jumătate a devenit clar că aceasta şi folosirea judicioasă a forței aeriene au avut un rol esențial în terminarea războiului bosniac, generând consecințe politice semnificative şi beneficii evidente pentru Bosnia-Herțegovina.***

Pentru a obține o imagine cuprinzătoare a acțiunilor militare desfăşurate în Balcani în general, a operației „Deliberate Force”, în particular, este necesară plasarea acestora în contextul lor istoric şi politico-militar. Succesiunea evenimentelor care au dus la intervenția NATO din august 1995 nu a început în secolul al XIV-lea, aşa cum au afirmat multe voci, dar nici imediat după dezmembrarea Iugoslaviei, cum au afirmat alții. Originea lor trebuie căutată înainte de separarea republicilor iugoslave şi de debutul războiului civil din Bosnia (1992).

„Deliberate Force” a fost o operație aeriană, în care forțele NATO au dus la îndeplinire rezoluțiile Consiliului de Securitate al ONU şi mandatele politice ale Alianței pentru asigurarea păcii în spațiul fostei Iugoslavii. Structurile paralele de C2, NATO şi ONU, complexitatea situației politico-militare din teatrul de operații şi divergențele existente între opțiunile politice

ale națiunilor participante, particularitățile legate de constituirea şi utilizarea unei forțe multinaționale, toate au contribuit la structurarea unui proces de planificare şi a unui mod de executare a operației cu caracteristici unice.

Eforturile politice şi militare ale ONU în fosta Iugoslavie au fost conduse de secretarul general al organizației, Boutros Boutros-Ghali, până la mijlocul lui 1995. Reprezentantul special al acestuia, Yasushi Akashi, a condus UNPROFOR de-a lungul crizei, inclusiv pe parcursul desfăşurării operației „Deliberate Force". El era responsabil de coordonarea inițiativelor politice cu părțile implicate în conflict, eforturile de ajutor umanitar şi pentru controlul civil asupra componentei militare a UNPROFOR. Misiunea, avându-şi sediul la Zagreb, avea o componentă militară, una de afaceri civile, una de poliție civilă, o secție de informații publice şi o componentă administrativă.

De-a lungul crizei, o serie de rezoluții ale Consiliului de Securitate au permis creşterea nivelului de implicare a organizației şi a comunității internaționale în eforturile de soluționare a acesteia. De o importanță deosebită a fost UNSCR[1] 816, rezoluție care a interzis toate zborurile neautorizate de UNPROFOR deasupra Bosniei-Herțegovina şi a cerut statelor membre să ia toate măsurile necesare pentru a asigura respectarea acestei interdicții. În paralel, Consiliul Nord Atlantic (NAC) a aprobat planul de acțiune al NATO pentru asigurarea respectării interdicției de survol („No-Fly Zone" – NFZ) şi a anunțat Națiunile Unite despre dorința Alianței de a-şi asuma operația rezultantă. Din acest moment, eforturile politico-militare ale celor două organizații au mers în paralel, pentru a realiza o imagine mai concentrată a procesului decizional desfăşurat în paralel în ONU şi NATO, proces care a condus din acest moment la declanşarea operației „Deliberate Force".

Prima angajare militară reală a unei forțe NATO s-a petrecut la 28 februarie 1994, când două celule de aeronave NATO au doborât patru din cele şase avioane militare sârbeşti care violau zona de interdicție aeriană din Bosnia. Iar următorul pas important spre „Deliberate Force" l-a constituit anunțul NAC, de pe 22 aprilie 1994, potrivit căruia urma să se asigure o protecție mult mai riguroasă a zonelor sigure.

În următoarele luni, pe măsură ce situația politico-militară şi umanitară a continuat să se deterioreze, ONU şi NATO şi-au intensificat eforturile. În iulie 1995, NAC autorizează comandanții NATO să descurajeze orice atac al ASB asupra zonei sigure Gorazde şi să asigure utilizarea eficientă a puterii aeriene dacă această zonă era amenințată sau atacată.

Pe 1 august, Consiliul anunță decizii similare pentru zonele sigure Sarajevo, Bihac şi Tuzla. Acțiunile forțelor aeriene urmau să aibă loc numai ca urmare a unei coordonări riguroase între CINCSOUTH şi comandantul forței ONU din fosta Iugoslavie. În paralel, în primăvara lui 1995, structura de comandă a forței ONU este reorganizată. Forța de protecție ONU este redenumită Forța ONU pentru Pace (UN Peace Force – UNPF), având cartierul general la Zagreb, iar componenta tactică a acesteia pentru Bosnia-Herțegovina rămâne UNPROFOR.

Gruparea conceptuală a întregii colecții de planuri sub numele „Deliberate Force" a dus la definirea unei serii de elemente comune, care au constituit puntea de legătură şi le-au legitimat cumva drept un singur plan, al unei campanii aeriene de nivel operativ. În două cuvinte, era vorba de o serie de lovituri aeriene succesive şi graduale ca intensitate, planificate în paradigma inamicului ca sistem şi îndreptate în direcția atingerii unui obiectiv unic în Bosnia: degradarea capacității sârbilor bosniaci de a executa operații militare împotriva armatei bosniace. Dar să nu anticipăm şi să vedem care erau aceste punți de legătură din colecția de planuri care constituia Planul operației:

a) evenimentele considerate critice, a căror producere urma să declanşeze acțiunile planificate:

- uciderea unor ostatici ONU;
- atacul direct al forțelor ONU;
- concentrări de forțe sau armament greu, considerate amenințări directe asupra zonelor declarate sigure;
- bombardarea zonelor sigure sau a celor ocupate exclusiv de populație civilă;
- opoziția la acțiunea de retragere a forțelor ONU.

b) obiectivul operației şi starea finală:

- o campanie aeriană dusă în scopul degradării capacității sârbilor bosniaci de a executa operații militare împotriva armatei bosniace;
- starea finală: solicitarea de încetare a ostilităților şi reluare a negocierilor din partea sârbilor, conformarea acestora la mandatele ONU.

c) premise implicite ale planului:

- recunoaşterea internațională a sârbilor ca agresori;
- există mandatele ONU şi NATO necesare executării operației;
- Croația nu manifestă opoziție la loviturile aeriene necesar a fi executate în Krajina;
- Serbia este şi rămâne neutră;
- sunt disponibile suficiente aeronave;
- avantajul militar al sârbilor bosniaci în fața arma-

Căpitanul-comandor Vasile Stanciu îşi desfăşoară activitatea în cadrul Bazei 90 Transport Aerian „Gheorghe Bădulescu" şi este doctorand al Universității Naționale de Apărare „Carol I" în domeniul „Ştiințe militare şi informații".

tei bosniace este reprezentat de capacitatea superioară de a manevra forțe reduse numeric, dar dotate cu armament greu, în cele mai favorabile poziții tactice și operative;

- atacul îndreptat împotriva acestui avantaj al sârbilor va determina schimbarea balanței de forțe în zona de operații;
- în momentul în care sârbii realizează faptul că balanța de forțe s-a schimbat, vor solicita încetarea ostilităților și reluarea negocierilor;
- numai atacurile aeriene executate cu determinare împotriva țintelor de C2, a celor de logistică și infrastructură, precum și a forțelor propriu-zise pot duce la realizarea de mai sus.

d) secvențializarea atacurilor:

- izolarea conducerii sârbilor bosniaci și atacul asupra țintelor așa-numite „time-sensitive”[2];
- întreruperea legăturilor și izolarea forțelor sârbilor bosniaci; atacul bazelor logistice ale acestora;
- atacul asupra forțelor propriu-zise și a unor elemente de infrastructură;
- menținerea deschisă, de-a lungul întregii operației, a opțiunii atacului asupra țintelor sensibile politic și militar, de mare valoare.

Au existat multe puncte comune între prescripțiile doctrinare referitoare la planificare și ceea ce s-a întâmplat practic în timpul planificării pentru „Deliberate Force” și aceasta mai ales datorită existenței, credibilității și influenței unui corp doctrinar american foarte bine pus la punct. Au existat și multe divergențe între teorie și practică, mai ales datorate diferențelor apreciabile dintre premisele și circumstanțele care au stat la baza creării acestor doctrine și condițiile în care s-a desfășurat campania aeriană.

Un prim exemplu privind conformarea planificatorilor NATO la cerințele doctrinelor existente îl constituie importanța acordată definirii clare a scopului și obiectivelor operației. Până la „Deliberate Force”, numeroase incertitudini referitoare la obiectivele strategice fuseseră manifestate în cei doi ani și jumătate de implicare a NATO în criza balcanică. Pregătind, însă, operația, Memorandumul de înțelegere dintre CINCSOUTH și comandantul UNPF a eliminat aceste incertitudini și a stabilit condiții clare pentru declanșarea acțiunilor de luptă, precum și obiectivele strategice pentru care aceste acțiuni urmau să fie declanșate.

Un alt punct comun între teorie și practică a fost constituit de abordarea asimetrică a campaniei din Bosnia. Având caracteristici, puncte tari și vulnerabilități total asimetrice față de oponent, NATO a ales o strategie asimetrică, prin care utilizarea aproape exclusivă a puterii aeriene în fața unui adversar aproape insignifiant în aer era menită să ducă la atingerea obiectivelor generale ale intervenției militare. Iar această asimetrie a fost tot timpul urmărită. De exemplu, în fața superiorității indiscutabile a ASB în armament greu terestru, NATO nu a planificat lovirea directă a tancurilor și pieselor de artilerie, ci a ales să anuleze acest avantaj prin lovirea depozitelor de armament și muniție, a facilităților de întreținere și reparații și a celor de furnizare a combustibilului.

În termeni generali, dezmembrarea Iugoslaviei a reprezentat produsul primar al declinului și crizei economice și politice ale federației din anii ’80, iar unul din produsele secundare ale acestora a fost conflictul din Bosnia-Herțegovina. În termenii analizei noastre acest enunț este prea puțin util. Trebuie găsite cauzele profunde care au generat și întreținut conflictul, acele cauze care au avut relevanță pentru planificatorii și executanții operației „Deliberate Force” în efortul lor de a lega scopurile și obiectivele politico-militare cu o stare finală adecvată acestora. În această privință s-au dat numeroase explicații, unele dintre ele fiind contradictorii. Cele mai multe au căzut însă de acord asupra unei combinații de trei cauze care au generat și susținut conflictul: a) tensiunile inter-etnice, b) inflamarea artificială a acestor tensiuni interetnice de către politicieni în căutarea puterii personale și a altor scopuri politice și c) o situație a balanței militare care favoriza net unul din grupurile etnice din regiune.

Pentru planificatorii militari, foarte importantă a fost identificarea elementului de greutate în această combinație, deoarece acesta avea să stabilească fizionomia generală a intervenției militare. Ne aducem aminte, din debutul acestei analize, că nici în această privință nu s-a putut ajunge la un consens. Una din orientările în această privință afirma primordialitatea tensiunii inter-etnice, perenă în această regiune, caracterul conflictual al relațiilor dintre grupurile identitare ale regiunii de-a lungul întregii istorii. Franța și Marea Britanie erau exponentele acestei idei. Cealaltă orientare sublinia rolul primar al manipulării politice a tensiunilor inter-etnice de către lideri iresponsabili și setoși de putere, cum erau Milosevic și Karadzic. SUA susțineau această explicație.

Acum, dacă Alianța își însușea ideea potrivit căreia conflictul avea cauze culturale, rezidând în însăși natura tensionată a relațiilor dintre grupurile etnice, însemna că toate părțile erau în egală măsură vinovate și nevinovate, victime inocente ale unor forțe dincolo de posibilitățile lor de control. În acest caz, intervenția militară trebuia să fie neutră, să fie țintită spre protejarea victimelor nevinovate, separarea părților beligerante și construcția încrederii și a dialogului între aceste părți. Acțiunea militară ar fi avut deci trăsăturile unei operații de construcție a păcii. Dacă situația de criză din Bosnia era rezultatul acțiunii iresponsabile a unor lideri politici, însemna că puteau fi identificați vinovații. Prin urmare, coerciția ar fi trebuit să joace un rol important în acțiunea militară. Și atunci acțiunea militară ar fi avut trăsăturile unei operații de impunere a păcii, țintită spre

forţarea liderilor politico-militari să accepte pacea şi să înceteze agresiunile împotriva celorlalte părţi.

În cele din urmă, viziunea potrivit căreia conflictul bosniac îşi avea cauza primară în manipularea politică a tensiunilor interetnice a avut câştig de cauză. Armata sârbilor bosniaci a fost considerată agresoare, leadershipul politico-militar al sârbilor a fost considerat vinovat, iar operaţia militară a fost abordată în maniera „peace-enforcement". Implicit, efortul militar a fost concentrat pe negarea posibilităţii de comunicare între conducerea politico-militară şi forţele ASB şi pe egalizarea balanţei de forţe între beligeranţii războiului civil. Efortul diplomatic a fost concentrat pe utilizarea instrumentului de presiune reprezentat de loviturile aeriene pentru a readuce părţile la masa tratativelor de pace. Scopul final era încetarea agresiunilor reciproce, a atrocităţilor şi curăţeniei etnice, conformarea sârbilor la condiţiile impuse de ONU/NATO şi reluarea negocierilor pentru soluţionarea paşnică a crizei.

Procesul de planificare pentru operaţia „Deliberate Force" n-a beneficiat de o orientare doctrinară clară. Pe de o parte, ne aflam la jumătatea anilor '90. NATO, organism birocratic deosebit de complex şi dependent de consensul membrilor săi, pentru orice decizie importantă, se adapta mai încet la realităţile post-Război Rece iar majoritatea doctrinelor, conceptelor şi procedurilor sale de operare erau în transformare lentă. Pe de altă parte, puşi în faţa unui mediu politico-militar deosebit de complex, în care deciziile consensuale (la nivel înalt) erau greu de atins, planificatorii NATO au trebuit să-şi asigure în primul rând flexibilitatea, păstrarea deschisă a tuturor opţiunilor. Şi cum un ghidaj doctrinar adecvat, care să asigure planificării operaţiei atât flexibilitate, cât şi eficacitate, nu era disponibil, personalul de stat major s-a bazat preponderent pe doctrinele şi procedurile americane şi pe experienţa proprie în tot demersul de planificare.

Totuşi, în ceea ce priveşte modul de abordare a campaniei aeriene, grupurile de planificare au beneficiat de nişte instrumente conceptuale, de nişte modele de analiză şi planificare, furnizate chiar de (r)evoluţia care se manifesta în toate domeniile afacerilor militare. Este vorba aici despre conceptul analizei sistemice a inamicului, de modelul inelelor concentrice al lui Warden, de concepţiile de utilizare a puterii aeriene ca instrument de coerciţie şi chiar de modelul operaţiilor bazate pe efecte. Este adevărat că niciunul din aceste modele nu a fost asumat în mod explicit şi formal în planificarea şi executarea operaţiei, dar nu este mai puţin adevărat că trăsăturile acestor concepte pot fi identificate atât în deciziile importante legate de planificare, cât şi în modul de executare a foarte multor misiuni pe parcursul operaţiei.

Planificarea în sine a reprezentat un proces evolutiv şi prea puţin formalizat. De fapt, cu câteva săptămâni înainte de debutul campaniei încă nu exista niciun plan sau anexă de plan care să se numească „Deliberate Force".

Termenul a apărut pentru prima oară în titlul unui briefing de la AIRSOUTH din august 1995: „Air Operations in Bosnia Herzegovina – Deliberate Force".[3] Însă, briefingul nu descria campania de lovituri aeriene în tot teatrul de operaţii. Acesta, practic lista o serie de planuri de operaţii informale, alternative, dezvoltate pentru executarea diferitelor ramuri ale operaţiei „Deny Flight". Ca set de planuri specializate pentru impunerea rezoluţiilor UNSC, protejarea zonelor sigure şi neutralizarea apărării antiaeriene sârbeşti, briefingul oferea comandanţilor NATO o bază pentru concepţia răspunsului la o viitoare criză, dar nu propunea o acţiune explicită, coerentă, pentru o criză definită. Apoi, pe măsură ce situaţia a evoluat, aceste planuri au fost activate şi dezvoltate, adaptate pentru designul unei campanii cu scopuri mult mai cuprinzătoare decât cele ale operaţiei „Deny Flight". Concluzionând, planul pentru „Deliberate Force" a fost doar o dezvoltare a planurilor aflate în curs de executare pentru o altă operaţie, limitată strict ca scop şi durată.

Executarea campaniei aeriene dă naştere la câteva observaţii. În primul rând, executarea cu hotărâre a loviturilor aeriene a fost esenţială pentru succesul operaţiei. Obiectivele campaniei au fost limitate, dar, pentru atingerea lor, comandanţii NATO au fost liberi să-şi întocmească planuri şi să execute acţiuni de luptă fără alte constrângeri în afara celor cuprinse în ROE. O campanie supra-restricţionată sau incompletă, cu ingerinţe decizionale politice ar fi fost foarte probabil dezastruoasă pentru credibilitatea ONU şi NATO şi ar fi prelungit cu siguranţă războiul în Bosnia.

O observaţie în acord cu teza temei noastre: „Deliberate Force", cu designul şi rezultatele cunoscute, a fost posibilă numai datorită utilizării muniţiilor de precizie. Date fiind constrângerile de timp, forţele disponibile şi sensibilităţile politice implicate, NATO nu ar fi putut executa campania hotărâtă fără a avea disponibile muniţii de precizie şi platforme aeriene capabile să le lanseze. Armele de precizie au dat posibilitatea executării unei campanii scurte, eficace şi cu număr minim de victime din rândul civililor, respectiv cu pagube colaterale minime. De fapt, analizele ulterioare ale operaţiei nu au putut determina numărul de victime civile ale operaţiei, iar conducerea politico-militară a sârbilor nu a făcut nicio tentativă de a exploata imagologic pagubele colaterale sau victimele inocente. Ceea ce înseamnă, foarte probabil, că nu au avut ce exploata. De altfel, dacă leadershipul ONU şi NATO ar fi anticipat victime civile sau pagube colaterale mari ca urmare a operaţiei aeriene proiectate, probabil că nu ar fi aprobat-o (fie şi numai datorită instrumentului de presiune politică pe care o asemenea campanie l-ar fi furnizat sârbilor). De asemenea, dacă aceste victime sau pagube ar fi început să apară pe

parcursul acțiunilor de luptă, probabil că operația ar fi rămas fără sprijin politic în scurt timp.

În condițiile specifice ale crizei iugoslave, dacă ar fi fost aleasă orice altă cale de acțiune, în afara unei campanii aeriene independente cu utilizarea munițiilor de precizie, ASB ar fi avut o capacitate mult mai semnificativă de a cauza pierderi în rândul forțelor NATO şi ONU. O ofensivă terestră combinată cu acțiuni aeriene convenționale i-ar fi făcut pe sârbi să continue lupta, cel puțin până verificau ce efect are uciderea militarilor NATO şi ONU asupra voinței politice a conducătorilor lor. Ulterior, reportajele televizate cu şiruri de soldați sârbi ucişi, dar şi cu numeroase victime din NATO, cu oraşe bombardate şi cu coloane de refugiați ar fi schimbat semnificativ opiniile în toate țările participante la intervenție. Şi, în scurt timp, această schimbare ar fi generat efecte politice.

Înainte şi în timpul executării operației au existat destul de multe discontinuități de sincronizare între eforturile militare şi demersurile diplomatice. Poate cel mai semnificativ aspect în această privință a fost faptul că ambasadorul Holbrooke şi generalul Ryan au făcut planuri şi au luat măsuri fără a-şi cunoaşte reciproc pozițiile vis-à-vis de probleme importante, cum erau limitarea pagubelor colaterale sau necesitatea continuării campaniei aeriene. Reflectând asupra posibilelor implicații ale acestor nesincronizări, Holbrooke scria: „Regret nespus că nu am avut o comunicare directă cu Ryan; aceasta ne-ar fi permis să urmăm o strategie diferită şi poate mai hotărâtă."[4] În contrast însă cu părerile diplomatice, amiralul Smith şi generalul Ryan afirmau, chiar la doi ani după operație, că orice contact direct dintre Holbrooke şi AIRSOUTH ar fi fost nepotrivit şi riscant din punct de vedere diplomatic. Comandanții erau de părere că o asemenea legătură ar fi afectat lanțul militar de comandă şi interfața funcțională dintre leadershipul militar şi cel diplomatic.[5] Dincolo de aceste opinii, implicațiile pentru astfel de operații de stabilitate rămân. Canalele, formale şi informale, între diplomați şi militari trebuie să rămână deschise, sincronizate şi flexibile. Este de asemenea important ca procesul de comunicare să aibă loc în momentele şi pe subiectele adecvate situației. Iar aceasta ar putea însemna că cele două domenii de acțiune trebuie să fie legate numai în mod tradițional, la vârfurile celor două lanțuri de comandă. Dar, la fel de bine, ar putea indica necesitatea ca în viitoare operații în sprijinul păcii să existe legături între cele două domenii la nivele decizionale mai joase. Comunicarea prin astfel de canale, atâta timp cât niciuna dintre părți nu încearcă să-şi asume atribute ale celeilalte, nu poate duce decât la creşterea eficacității deciziei militare şi a demersului diplomatic.

Cu toată dimensiunea redusă a structurii forței implicate, comandanții NATO au ales să construiască o operație îndreptată în direcția obținerii unor efecte de nivel strategic şi operativ şi nu a unor obiective tactice. Vorbind în termenii NATO (sau în cei americani), AFSOUTH a executat această operație cu o forță redusă. În campanie a fost utilizat echivalentul a două aripi (grupuri) de platforme de luptă, împreună cu o proporție adecvată de mijloace de recunoaştere, supraveghere, război electronic şi transport aerian. Acest aspect, combinat cu obiectivele limitate ale campaniei, ar fi putut determina comandanții NATO să se concentreze pe loviturile aeriene împotriva țintelor de nivel tactic, cuprinse în opțiunea I. În loc să procedeze aşa, aceştia au concentrat atacurile asupra țintelor din opțiunea II, a căror distrugere/ neutralizare ar fi fost cel mai probabil să determine efecte de nivel operativ şi strategic. S-a încercat, de la început, determinarea conducerii politico-militare a ASB să se conformeze condițiilor ONU prin distrugerea în primul rând a infrastructurii de comandă şi a celei de mobilitate. Acest aspect este semnificativ pentru viitoare campanii aeriene din cadrul operațiilor de stabilitate. Opțiunile de nivel strategic sau operativ disponibile comandanților sunt mai puțin dependente de dimensiunea forței aeriene utilizate decât de circumstanțele politico-militare, de doctrină, de conceptele de operare şi de selectare a țintelor şi, bineînțeles, de calitatea tehnologiei la dispoziție. Disponibilitatea şi nivelul de utilizare a munițiilor de precizie au avut un rol hotărâtor în determinarea impactului operației la nivel strategic şi operativ. De altfel, o publicație de prestigiul Doctrinei puterii aeriene britanice utilizează operația „Deliberate Force" pentru a ilustra însuşi conceptul de precizie.[6]

La nivel tactic, pentru executanții operației „Deliberate Force", caracteristicile acestui conflict limitat nu s-au deosebit prea mult de cele ale unei confruntări majore. Forța NATO a executat misiuni de luptă, chiar în condițiile unui conflict de intensitate redusă, cu o reacție limitată a forțelor aeriene inamice, în aceeaşi manieră în care ar fi făcut-o şi cu şase-şapte ani mai devreme împotriva unei forțe din Pactul de la Varşovia. Iar aceasta nu sugerează că puterea aeriană nu s-a adaptat noilor realități, ci, dimpotrivă, demonstrează flexibilitatea şi adaptabilitatea acesteia. S-a dovedit că actualele capabilități de supraveghere şi atac (de precizie) ale platformelor aeriene fac din componenta aeriană un partener egal pentru componenta terestră, chiar şi în operațiile limitate de stabilitate. Mai mult decât atât, unitățile de forțe aeriene care au executat „Deliberate Force" nu au avut nevoie de modificări de structură, proceduri şi antrenament; unitățile de forțe terestre au de obicei nevoie de perioade destul de extinse de adaptare structurală şi procedurală precum şi de antrenament specific, pentru a participa în astfel de operații.

Ultimele observații vizează realizările operației „Deliberate Force", eficacitatea sa. Conflictul din Bosnia avea să se termine şi fără intervenția NATO. Fie extenuarea, fie victoria uneia dintre părți ar fi dus la sfârşitul războiului. De altfel, chiar unele victorii ale

armatei federației bosniace şi ale croaților, precum şi conduita Belgradului în iulie 1995, sugerau o tendință de schimbare a raportului de forțe în Bosnia. Cu toate acestea, rezultatul final al conflictului, ca şi durata sa, erau departe de a fi vizibile la finele lui august 1995. Nimeni nu avea motive fundamentate să creadă că vărsarea de sânge se va sfârşi în viitorul apropiat. Chiar dacă pierdeau teren în partea de est a Bosniei, sârbii se aflau încă în ofensivă în vest. Iar comunitatea internațională dorea să pună capăt imediat conflictului sau cel puțin să oprească măcelul interetnic. La conferința de la Londra din iulie s-a anunțat intenția de a stopa agresiunea reciprocă şi de a readuce părțile la masa tratativelor prin folosirea puterii aeriene. Iar „Deliberate Force" chiar asta a făcut. A realizat ceea ce trei ani de eforturi diplomatice şi peacekeeping nu au reuşit. Aproape imediat după debutul operației, atacurile asupra zonelor sigure a încetat. Ulterior, loviturile aeriene au determinat schimbarea raportului de forțe în regiune şi au oferit un instrument puternic de presiune diplomaților. În ultimă instanță, acțiunile aeriene au demonstrat conducerii sârbilor bosniaci lipsa de speranță în posibilitatea unei victorii şi necesitatea negocierii.

În concluzie, puterea aeriană a furnizat ceea ce a promis în „Deliberate Force". A fost un element decisiv pentru instaurarea păcii în Bosnia, rapid, eficient şi cu costuri umane, politice şi economice minime.

---

[1] UNSCR – United Nations Security Council Resolution – Rezoluția Consiliului de Securitate al Națiunilor Unite, n.a.

[2] Time-sensitive targets – ținte a căror distrugere/ neutralizare/ paralizare este necesar să se execute într-un interval de timp strict determinat de la momentul începerii acțiunilor de luptă, nelăsând timp inamicului pentru a le proteja suplimentar, masca sau disloca în scopul scoaterii de sub lovitură; atingerea acestui deziderat este considerată vitală pentru succesul întregii operații, n.a.

[3] „Operații aeriene în Bosnia Herțegovina – Deliberate Force", n.a.

[4] Richard Holbrooke – „Annals of Diplomacy: The Road to Sarajevo", The New Yorker, cit. în Owen – „Deliberate Force – A Case Study in Effective Air Campaigning", p. 508.

[5] Ibidem, p. 509.

[6] British Air Power Doctrine, AP 3000, Third Edition, Directorate of Air Staff, Ministry of Defence, 1999, p. 2.6.11.

PROPUNERE:

- ***Continuarea participării forțelor aeriene ale Armatei României în cadrul misiunilor de operații de stabilitate şi de sprijin în teatrele de operații externe.***

***COLOCVIU STRATEGIC* este o publicație a Centrului de Studii Strategice de Apărare şi Securitate ce include rezumate ale temelor de cercetare ştiințifică, conferințelor, simpozioanelor, seminariilor, meselor rotunde, opinii şi puncte de vedere ale unor personalități de marcă din armată şi societate, din țară şi străinătate, implicate în cercetarea ştiințifică din domeniul securității.**

Publicație realizată cu sprijinul Editurii și Tipografiei
Universității Naționale de Apărare „Carol I”
Tehnoredactare computerizată: Mirela ATANASIU
Supliment al revistei *IMPACT STRATEGIC*
ISSN: 1582-6511; B: 0162/362/2010

Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate
Şos. Panduri, nr. 68-72, Sector 5, București
Telefon: 021.319.56.04, Fax 021.319.55.93
e-mail: cssas@unap.ro
http//:cssas.unap.ro